

**A dentofaciális esztétikai jellemzők
megítélésének vizsgálata**

Dr. Romsics Livia

PhD téziszfüzet

**Szegedi Tudományegyetem
Arc-, Állcsont- és Szájsebészeti Klinika**

2023

Bevezetés

A külső megjelenés nagymértékben befolyásolja az egyén szociális megítélését. A dentofaciális esztétikai jellemzők ebben meghatározó szerepet játszanak. A szépnek ítélt gyermekeket és felnőtteket hajlamosak vagyunk pozitívabban megítélni. Kimutatták, hogy egy szépnek tartott mosoly hatására az adott egyént intellektuálisan és szociálisan is jobbnak feltételezzük. Ezen tekintetben a férfiak és a nők megítélése között nem látszódik jelentős különbség. A szép mosoly továbbá fizikális vonzalmat is kiválthat a másokban. A fentieknek az egyén önbizalmára is hatásuk van.

Sok páciens a társadalmi tényezők és a média hatásai miatt keres orvosi vagy fogorvosi segítséget. Az esztétika egyre nagyobb és nagyobb szerepet kap a fogorvoslásban, azonban ennek következtében a páciensek elvárásai is szignifikánsan nőnek. A tendenciák azt mutatják, hogy a páciensek hajlamosak az esztétikát a funkcionalitás elé

helyezni. Ezen elvárások irreálisak. A fogorvosnak törekednie kell rá, hogy ezen esztétikai elvárásoknak csak akkor szándékozzon maradéktalanul megfelelni, ha az nem a funkcionális rehabilitáció kárára történik. Többféle kezelési terv felállítása ildomos, illetve a fogorvosnak olyan célt kell meghatároznia, amely mindkét fél számára elfogadható. Ez pedig az orvos biztos esztétikai tudásán és képességein alapul. Bui és mtsai. kimutatták, hogy mind a laikusok, mind az általános fogorvosok és a fogszabályozó szakorvosok megítélése szerint a dentális eltérések nagyobb súllyal esnek latba, mint bármely más faciális jellemző. Mindegyik csoport a normál arcprofilt és a felső ajak protrúzióját részesíti előnyben. A nem ezen tekintetben nem játszik szerepet. A fogorvosok preferenciáit feltételezhetően a megszerzett tudásuk és munkatapasztalatuk is befolyásolja. Az irodalmi adatok azt mutatják, hogy a fogorvosok akár kismértékű okklúziós eltérést is jelentősnek gondolnak. Az általános fogorvosok inkább a dentális

eltérésekre koncentrálnak, a fogszabályozó szakorvosok a hangsúlyt a pozícionális eltérésekre helyezik. Több tanulmány is elérhető, amely fogorvosok és laikusok esztétikai megítélését vizsgálja, azonban az esztétikai önértékelést vizsgáló kutatások és a fogorvostan-hallgatókat bevonó vizsgálatok száma alacsony. Az utóbbi csoport jelentőségét az adja, hogy a fogorvostan-hallgatók a laikusok és a fogorvosok tudásszintje közötti állapotot jellemeznék. Az esztétika egyre nagyobb teret nyer a fogorvosi képzés curriculumában is, így a hallgatók vizsgálata megvilágíthatja az oktatás lehetséges szerepét a dentofaciális preferenciák kialakulásában.

Célkitűzések

A kérdőíven és fotóértékelésen alapuló keresztmetszeti vizsgálatunk célja az volt, hogy leírást adjunk a fogorvosi oktatásban résztvevő hallgatók dentofaciális preferenciáiról. Vizsgáltuk az évfolyam, az esztétikai önértékelés, bizonyos profil, mini- és mikroesztétikai jellemzők heteropercepciója, valamint a nem közötti összefüggést. Nullhipotéziseink az alábbiak voltak:

- az évfolyam nem befolyásolja szignifikánsan a hallgatók esztétikai önértékelését,
- a nem nem befolyásolja szignifikánsan a hallgatók esztétikai önértékelését,
- az évfolyam nem befolyásolja szignifikánsan a hallgatók esztétikai heteropercepcióját,
- a nem nem befolyásolja szignifikánsan a hallgatók esztétikai heteropercepcióját,
- az önértékelés nem befolyásolja szignifikánsan az esztétikai heteropercepciót.

Anyagok és módszerek

Alanyok és mintavétel

Mind a négy magyar fogorvosképző hely mind az öt évfolyamát vizsgáltuk. A résztvevők számára egy kérdőív került kiosztásra, melyhez egy mosoly- és profílfotókat tartalmazó mellékletet csatoltunk. A kitöltés önkéntes alapon, anonim módon történt. A vizsgálatokat 2018. októbere és 2019. augusztusa között folytattuk le.

A vizsgálati protokollt, valamint a felhasznált kérdőívet előzetesen az SZTE Regionális Kutatásetikai Bizottsága engedélyezte (178/2018-SZTE). Írásbeli beleegyezés nem volt szükséges. A vizsgálat lefolytatását a négy kar dékánja engedélyezte.

Kérdőív

Kutatásunk céljaihoz a legjobb megoldásnak egy, az irodalomban ismert kérdőív elemeit kombináló új kérdőív megalkotását láttuk, melyet a Dentofaciális

Esztétika Kérdőív Fogorvostan-hallgatók Számára névvel láttunk el. A kérdőív magyar nyelven készült. Hiteles fordítása létezik, azonban annak segítségével vizsgálatok ez idáig nem történtek. A kérdőív célja az volt, hogy jellemezze a válaszadó esztétikai önértékelését, a fotómelléklettel pedig a heteropercepciót vizsgáltuk.

Fotósorozatok

A vizsgálatban felhasznált fotósorozatokot a szerzők készítették és szerkesztették. A fotó modelljeként egy kaukázusi nagyrasszhoz tartozó, magyar női modellt választottunk, a klinikai normáknak megfelelő mosollyal, normokklúzióval, az átlagnak megfelelő kefalometriai jellemzőkkel.

A mosolyfotó standard frontális nézetből, látható frontfogak, íny és ajkak mellett készült. A fotót körbevágtuk, eltávolítva az állcsúcsot, az orrot, valamint az orcák egy részét, így kizárva az esetleges zavaró makrosztétikai tényezőket.

A profilfotó standard oldalirányból készült, az arc alsó és középső harmadát, így az orrot, a frontfogakat, az ajkakat és az állat is megjelenítve. A kép felső határát az infraorbitalis margo határozta meg.

A fotókat 1,5 m távolságból, Nikon D700 (Nikon Corporation, Tokyo, Japan) kamerával és Nikon 105 mm F 2.8G VR AF-S ED.IF Nikkor (Nikon Corporation, Tokyo, Japan) objektívvel készítettük. A képek álló helyzetben, természetes fejtartással, előre tekintve készültek élben, napos időben, egy természetes fényel jól bevilágított szobában.

A képek szerkesztésével olyan módosításokat eszközöltünk, amelyek releváns mosoly és profilelemeket érintettek. Az eredeti fotó, valamint négy módosított változat készült minden vizsgált elem esetében.

Statisztika

A statisztikai elemzést független szakember végezte, SPSS 22.0 (IBM Corp., Armonk, NY, USA) segítségével. A folytonos változókat átlag, standard deviáció, valamint medián segítségével jellemeztük. A kategorikus változókat az egyes válaszok számával, illetve százalékos arányukkal írtuk le. Lineáris regresszió analízis, khi-négyzet próba, valamint Kruskal-Wallis teszt került használatra. A többszörös választásos kérdésekre adott válaszokat kategorikus, míg a Likert-skálán érkezett válaszokat folyamatos változóként kezeltük.

A nem eloszlás, évfolyam, valamint az intézmény esetleges hatásainak vizsgálata céljából regressziós modellt alkalmaztunk, melyben a preferenciákat kezeltük függő változóként. Referenciaként mindig az I. évfolyam eredményét, valamint a nem módosított fotókat használtuk. A vizsgálatok során a szignifikanciaszintet $p = 0,05$ -ben határoztuk meg.

Eredmények

Mini- és mikroesztétikai percepció

A résztvevők 93,7% (861 hallgató) válaszolt a kérdésekre. A hallgatók önértékelése általánosságban pozitív volt, minden egyéb faktortól függetlenül. Az évfolyam és a heteropercepció között szignifikáns kapcsolat volt kimutatható a felső középvonal-eltolódás ($p < 0,01$) és a fogívek relatív láthatósága tekintetében ($p < 0,01$). A részletes analízis egy a preferenciák változását jellemző mintázatot írt le mindkét esztétikai aspektus esetében. Mindkét esetben a harmadév bizonyult a választóvonalnak, melyet követően valós preferenciasorrend alakult ki.

Statisztikai szempontból az autopercepció és a heteropercepció között nem volt igazolható kapcsolat.

Arcprofil érintő preferenciák

A nem és a felsőoktatási intézmény nem befolyásolta a vizsgált preferenciákat, azonban az évfolyam három paraméter esetében is szignifikáns faktornak

bizonyult. Ezek az állcsúcs sagittalis pozíciója, a felső fogív sagittalis pozíciója, valamint az állcsúcs és az orr szimultán változtatása.

Megbeszélés és következtetések

Eredményeink megerősítették azon korábbi irodalmi adatokat, amelyek szerint a fogorvosi oktatás befolyásolja a hallgatók dentofaciális esztétikai percepcióját. Igazoltuk, hogy ezen hatás az évfolyamok szintjén is észlelhető, mely a curriculum tartalmának következménye. Nem tudtuk igazolni a nem befolyásoló hatását, mely az irodalmi adatokkal összevetve arra mutat, hogy ez a tényező nagyban a kulturális háttér függvénye lehet. Az eredményeink alapján nem található összefüggés az autopercepció és a heteropercepció között.

Eredményeinkkel igazoltuk, hogy a felső fogív anteroposterior pozíciója a profil esztétika egyik fontos meghatározója akkor is, ha ez a pozíció nem befolyásolja a lágyrészek elhelyezkedését, illetve ha a homlokot nem tudjuk referenciaként használni. Kimutattuk, hogy a harmónia az orr és az áll között túlmutat az egyedi dimenziójuk fontosságán.

A tézis alapjául szolgáló közlemények

I. **Dentofacial mini- and microesthetics as perceived by dental students: A cross-sectional multi-site study**

Romsics L, Segatto A, Boa K, Becsei R, Rózsa N, Szántó I, Nemes J, Segatto E

PLoS One. 2020 Mar 12;15(3):e0230182.

<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0230182>

II. **Patterns of Facial Profile Preference in a Large Sample of Dental Students: A Cross-Sectional Study**

Romsics L, Segatto A, Boa K, Becsei R, Rózsa N, Párkányi L, Pinke I, Piffkó J, Segatto E

International Journal of Environmental Research and Public Health. 2021 Aug 13;18(16):8554.

<https://doi.org/10.3390/ijerph18168554>